

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto ehdotuksesta rakentamislaki

Eduskunnan ympäristövaliokunta pyytää työ- ja elinkeinoministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa uuden rakentamislain ehdotukseen. Nykyinen maankäyttö- ja rakennuslaki ehdotetaan korvattavaksi rakentamislain ja siihen liittyvillä muilla laeilla. Uuden rakentamislain voimaantulon yhteydessä nykyisestä maankäyttö- ja rakennuslaista kumotaan rakentamista koskevat luvut, ja jäljelle jäävän lain nimi muutetaan alueidenkäyttölaiksi. Alkuperäisestä lakiesityksestä eteenpäin viedään rakentamisen asiat, joista vallitsi lausuntopalautteen perusteella suurin yhteisymmärrys.

Lausunnon laatimiseen ovat työ- ja elinkeinoministeriöstä osallistuneet asiantuntijoina Virve Haapajärvi, Natalia Härkin, Pauliina Kanerva, Hanna-Mari Kuhmonen, Hanna-Mari Kyllönen, Erno Mähönen, Tiina Salminen sekä Olli Voutilainen, joka on myös koostanut lausunnon.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Yleiset näkökulmat

Työ- ja elinkeinoministeriön kokonaisnäkökulmana lakiehdotukseen on elinvoiman vahvistaminen ja turvaaminen niin koko yhteiskunnassa ja kansantaloudessa kuin alueilla ja kunnissa. Rakentamisella, kuten myös maankäytöllä ja sen suunnittelulla ja vaikutetaan keskeisesti elinvoiman ja talouden kehittymiseen ja kilpailukykyyn sekä toimivan kilpailun toteutumiseen. Elinvoimaa tukevana näkökulmana TEM korostaa kestävän kasvun ja hiilineutraaliutta edistävien ratkaisuiden merkitystä, joihin niin ikään voidaan vaikuttaa rakentamisella.

TEM toteaa, että rakentamislaki kytkeytyy laajasti ministeriön alaan. Työ- ja elinkeinoministeriön alalla lakiehdotus koskettaa energiapolitiikkaa, alueiden kehittämistä ja kaupunkipolitiikkaa, digitalisaatiota, matkailua, toimivien markkinoiden edistämistä ja sääntelyä, tuoteturvallisuutta sekä kaupan alaa. Lausuntoon on sisällytetty em. aihealueet.

Aluekehittäminen ja kaupunkipolitiikka

Alueiden kehittämisen ja kaupunkipolitiikan näkökulmasta rakentamislaki on keskeinen säädösala ja vaikuttaa alueiden ja kaupunkiseutujen maankäyttöön ja toimivuuteen merkittävästi. Vaikka alueiden käyttöä ja maankäytön suunnittelua koskeva osuus rajautuukin ehdotuksen ulkopuolelle (ja säilyy muuttumattomana alueidenkäyttölaissa), ja muutokset kohdistuvat rakentamiseen, on rakentaminen yksi tärkeä osa kaupunkien ja alueiden kehittämistä. Siksi on tärkeää, että myös rakentamislain myötävaikutetaan vastaisuudessa alueiden ja kaupunkiseutujen laaja-alaiseen kehittymiseen ja samalla hiilineutraaliuden saavuttamiseen.

TEM nostaa huomiona esiin, että esityksessä ei ole arvioitu vaikutuksia aluekehitykseen lainkaan (ks. säädösehdotusten vaikutusten arviointi: aluekehitysvaiikutukset <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-466-431-8>), eikä myöskään maaseutuun (ks. säädösehdotusten maaseutuvaiikutusten arviointi: Maaseutuvaiikutusten arviointiohje lainvalmistelijoille <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-739-6>).

Kaupunkiseuduilla elinvoiman vahvistaminen on sidoksissa hyvään suunnitteluun ja rakentamiseen. Yksi keskeinen lakiluonnoksesta pois jätetty osa on velvoite laatia seitsemälle suurimmalle kaupunkiseudulle kaupunkiseutusuunnitelma, jolla maankäyttöä, asumista, liikennettä ja vihervyöhykkeitä koskevaa suunnittelua koordinoitaisiin ja integroitaisiin. Kaupunkiseutusuunnitelman ehdottamisen lähtökohtana oli nykyisen maankäyttö- ja rakennuslain arviointi, jossa kaupunkiseutujen suunnittelun toimimattomuus nostettiin yhdeksi keskeisimmistä kehityskohteista.

Kaupunkiseutusuunnitelma piti sisällään kannatettavia tavoitteita, joka välineenä joustavalla ja ei-formaalilla tavalla olisi voinut vahvistaa suurimpien kaupunkiseutujen toimivuutta yhdyskuntarakenteen, liikenteen ja asumisen suunnittelun koordinaation kautta. Kaupunkiseutusuunnitelma olisi siltä osin ollut askel oikeaan suuntaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että vaikka lakiehdotuksen vaikutukset aluekehitykseen ja kaupunkipolitiikkaan ovat suurelta osin välillisiä, ovat useat sen ehdotukset myönteisiä.

Rakentamisen laadun parantamisen haaste on toimialalla keskeinen ja ehdotuksen sisältämä vastuukysymyksen selkeyttäminen siten, että vastuu rakentamishankkeen toteutuksen kokonaisuudesta osoitetaan päävastuulliselle toteuttajalle vahvistaa laadun syntymisen edellytyksiä.

Rakentamista koskeva uudistus määrittää rakennusten hiilijalanjälki ja sekä rakennusten myönteiset että haitalliset ilmastovaikutukset koko elinkaaren ajalta ja siten hillitää rakentamisen päästöjä on myönteinen, kunhan rakennuttajalle koituva säädöstaakka ei kasva liikaa. Myös rakentamisen kiertotalouteen laaja-alaisena materiaalien säästön ja liiketoiminnan mahdollisuutena on kiinnitetty painokkaasti huomiota. Näillä painotuksilla voidaan osaltaan edesauttaa rakentamisen kestävien, pitkäikäisten ja hiilineutraalien ratkaisuiden lisääntymistä markkinoilla ja kestävyyttä lisäävien innovaatioiden syntymistä, kunhan menettelytavat ovat riittävän kevyet.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että ehdotus sisältää myönteisiä rakentamisen sujuvoittamisehdotuksia kuten rakennusluvan ja toimenpideluvan yhdistämisen. Uudella lailla ei tulisi kuitenkaan hidastaa ja monimutkaistaa vapaaehtoisena järjestynyttä toimintaa.

Digitalisaation edistäminen ja hyödyntäminen

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää kannatettavina hallituksen esityksen sisältämiä digitalisaation hyödyntämisen toimenpiteitä, joiden tavoitteena on edistää rakentamisen luissa ja ilmoituksissa yhden luukun periaatetta ja sähköistä asiointia sekä luoda rakennetun ympäristön valtakunnallinen digitaalinen rekisteri ja tietopalusta, joihin maankäyttöä ja rakentamista koskevat päätökset ja prosessit tukeutuvat. Tavoite laajasta yhteentoimivuudesta rakennetun ympäristön tiedonhallinnassa on kannatettava. Rakennetun ympäristön suunnittelussa digitalisaation potentiaalin käyttöönotto hyödyttäisi laajasti paitsi elinkeinoelämää myös kansalaisia ja julkista sektoria. Myönteistä on mm. uusimman teknologian (kuten lisätyn todellisuuden) hyödyntäminen.

Hallituksen esityksen painopiste on vahvasti tietomallipohjaisen kaavatiedon puolella, mikä toki helpottaa luvan hakemista, mutta ketju jää mielestämme osin puolitiehen, mikäli varsinaiset lupahakemukset jäävät nykyiselleen. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön koordinoiman Luvat ja valvonta –palvelun näkökulmasta ei ole riittävää, että tiedot löytyvät vain rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä vaan tietoja tulisi pystyä välittämään ja hyödyntämään laajemmin asiointipalveluissa. Samoin näkemyksemme mukaan tulisi tehdä laajaa yhteistyötä rakennetun ympäristön- ja Luvat ja valvontahankkeiden kesken, jotta varmistetaan sekä rakennetun ympäristön että luvan hakemisen asiakaslähtöiset yhden luukun palvelut.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää haasteena sitä, että hallituksen esityksessä on jätetty runsaasti yksityiskohtia tarkennettavaksi ympäristöministeriön asetuksella. Samoin tiedonhallintalain edellyttämässä tiedonhallintaan liittyvässä vaikutusarvioinnissa tulisi tarkastella myös vaikutukset kansallisesti toteutettavaan Luvat ja valvonta –palveluun.

Energiakysymykset

Hallituksen esityksen mukaan uudella rakentamislaila parannettaisiin sääntelyn vaikuttavuutta erityisesti ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi. Vihreää siirtymää ja mm. energiainvestointeja voikin paikoin oleellisesti hidastaa rakentamisen sujumattomuus. Työ- ja elinkeinoministeriö huomauttaa, että energiaratkaisujen merkitys korostuu tulevaisuudessa ja erityisesti ydinenergialla on tärkeä osa ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Investoinnit kestäviin energiaratkaisuihin vaativat toimintaympäristön, lainsäädännön ja rahoituksen ennakoitavuutta. Uudella lainsäädännöllä tulisi mahdollistaa ilmastotavoitteiden saavuttaminen.

Matkailu ja matkailuyritykset

Lain uudistuksessa on lukuisia lähtökohtaisesti kannatettavia tavoitteita. Kannatettavia osa-alueita esityksessä ovat rakentamisen sujuvoittaminen yksinkertaistamalla lupajärjestelmää, nostamalla lupakynnystä sekä edistämällä rakentamisen digitalisaatiota.

Esityksen sisältö ei kuitenkaan kaikilta osin tue esityksessä olevia kannatettavia tavoitteita.

Esityksessä on useita uusia vaatimuksia. Lakiesitykseen sisältyy uusi tekninen vaatimus rakennuksen vähähiilisydestä sekä asetuksenantovaltuudet rakennuksen ilmastaselvityksestä, rakennuksen hiilijalanjäljen raja-arvojen määrittämisestä sekä rakentamisen päästötietokannan ylläpidosta ja päivittämisestä. Uudet vaatimukset ovat huolestuttavia lisääntyvän byrokratian, kustannusten ja hankkeiden keston vuoksi, ja niiden tulee olla kohtuullisia niin yksityishenkilöiden kuin yritysten näkökulmasta.

Lakiesityksessä tulisi selventää, miten uudessa rakentamislaisissa mahdollisesti huomioidaan lyhytaikaisen majoitustoiminnan kasvaminen esimerkiksi rakennusvalvonnan tehtävien ja toisaalta kuntien resursoinnin osalta. Lisäksi tulisi selventää lyhytaikaisen majoitustoiminnan määrittelyä ja sääntelyä, jota kaavoitus- ja rakentamislain lausuntopalautteessakin peräänkuulutettiin. Lyhytaikaisen majoitustoiminnan kansallisen sääntely-ympäristön selkeyttäminen on perusteltua myös Euroopan komission lyhytaikaista majoitustoimintaa koskevan aloitteen (short term rental) näkökulmasta. Aloitteen tavoitteena on vahvistaa matkailun ekosysteemiä sekä mahdollistaa alan tasapainoinen kehitys lisäämällä läpinäkyvyyttä, parantamalla markkinoille pääsyä ja varmistamalla toimijoiden tasapuoliset kilpailuedellytykset. Komissio katsookin, että on tarve säätää yhteisistä vaatimuksista, mikä lisäisi myös alan toimijoiden oikeusvarmuutta. Komission aloite on tarkoitus antaa vuoden 2022 loppuun mennessä. Lisäksi mahdollisessa lyhytaikaisen majoitustoiminnan harjoittamista koskevassa kansallisessa sääntelyssä tulisi huomioida alueellisesti erilaiset tilanteet ja esimerkiksi tukea pienimuotoisen majoitustoiminnan toteuttamista alueilla, joilla muuta majoitusta ei välttämättä ole tarjolla.

Kaavoitus- ja rakentamislain lausuntopalautetta koskevassa kappaleessa 6 todetaan, että lyhytaikaista majoitustoimintaa (Airbnb) koskien palautetta antoivat pääosin ammattimaiset toimijat ja huomioida keskittyivät asunnon ja majoitustilan määrittelyyn ja eroihin. Lausuntopalautteessa myös pohdittiin, onko kaavoitus- ja rakentamislaki oikea paikka säätää asiasta vai tulisiko asiasta säätää asunto-osakeyhtiölaissa. Huomioita tehtiin myös kaavamääräyksistä ja turvallisuusmääräyksistä, kuten palomääräykset. Lausuntopalautteen perusteella lainsäädännössä olisi syytä ottaa nyky lakia

täsmällisemmin kantaa siihen, voiko huonetilalla olla useampi kuin yksi käyttötarkoitus. Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan lausuntopalautteen pohjalta tehty, lyhytaikaisen majoitustoiminnan määrittelyä ja sääntelyä koskevat mahdolliset muutokset tulisi tuoda selkeästi esiin uudessa rakentamislaisissa.

Maailmanperintökohteiden erityisarvojen säilymisen korostamisessa uudella sääntelyllä tulee huomioida myös mahdollisuudet kohteiden matkailulliseen hyödyntämiseen.

Esityksessä ehdotetaan uusia velvoitteita loma- ja virkistyskäyttöön tarkoitetuille rakennuksille sekä rakennusten omistajille. Ehdotetut velvoitteet eivät saisi koitua turhan työllistäväksi rakennusten omistajille. Tämä voisi pahimmassa tapauksessa hidastaa loma- ja virkistyskäyttöön tarkoitettujen rakennusten suunniteltuja rakennusprosesseja. Esityksestä ei myöskään käy ilmi, miten velvoitteen käytännön valvonta on tarkoitus toteuttaa. Tätä olisi syytä selvittää esityksessä. Elinkeinonäkökulmasta uusia, byrokratiaa lisääviä velvoitteita olisi syytä välttää.

Esityksen luvussa 4.2.2.2 tuodaan esiin vaikutukset yrityksiin. Arvioinnissa on tunnistettu useita negatiivisia vaikutuksia (pääasiassa lisäkustannuksia) yrityksille, mutta mikro- ja pk-yrityksiin (ml. matkailuyritykset) kohdistuvia vaikutuksia ei oteta huomioon riittävästi. Eri osa-alueilta syntyvät lisäkustannukset voivat johtaa siihen, että mikro- ja pk-yritykset eivät voi toteuttaa tarvitsemiaan rakentamishankkeita. Esityksessä ei ole arvioitu vaikutuksia aluekehitykseen lainkaan (ks. säädösehdotusten vaikutusten arviointi: aluekehitysvaikutukset <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-466-431-8>).

Rakentamissääntelyn sujuvuus ja kilpailun toimivuus

Yritysvaikutusten arviointia koskeva osuus on parantunut ja täydentynyt edellisestä versiosta, ja vaikka joitain puutteita yhä on, tätä voi pitää myönteisenä. Esityksessä on esitetty määrällinen arvio ilmastaselvityksen laadinnan kustannuksesta yrityksille (2000-6000 €), mikä on tärkeä parannus. Esityksessä ei kuitenkaan ole laskettu kokonaisarviota tämän vaikutukselle yritysten kohtaan vuosittaiseen sääntelytaakkaan. Tilastokeskuksen rakentamistilastojen perusteella voidaan karkeasti hahmotella, että kustannus olisi kokonaisuudessaan vuosittain 8-25 miljoonaa euroa, kun mukaan lasketaan vain kerrostalot, asuntolat, julkiset rakennukset, liikehuoneistot ja teollisuusrakennukset (eli ei lainkaan pientaloja) vuoden 2021 tiedoilla. Tätä arviota olisi mahdollista tarkentaa tilaamalla TK:stä tarkempia tilastoja velvoitteen piirissä olevien rakennusten valmistumismääristä.

Lisäksi raja-arvosääntely kasvattaisi rakentamisen kustannuksia vähintään väliaikaisesti arviolta 0,5 %. Esityksestä puuttuu arvio siitä, paljonko tämä tarkoittaa euroissa. Huolto-ohjeen käyttöönoton kertaluontoisten kustannusten mittakaava ei tule esityksestä selvästi esille. Samalla tulisi selvemmin tuoda esiin, että nämä kustannukset tulevat valumaan kotitalouksiin rakentamisen hinnan nousun myötä.

Ehdotustekstissä on edelleen viittaus taksonomiaan. Vaikka taksonomia voikin lisätä kannustimia laatia ilmastaselvitys, ei se silti ole peruste selvityksen pakollisuudelle. Sen sijaan taksonomia voi vaikuttaa siihen, että näitä selvityksiä laadittaisiin aiempaa enemmän myös ilman lakisääteistä velvoitetta. Lisäksi ei ole olemassa takuuta, että jonkin rakennushanke saisi lainkaan taksonomian mukaista rahoitusta, vaikka ilmastaselvityksen laadinta olisikin pakollista.

Sikäli kun ilmastaselvityksen laadinta on ollut mahdollista vapaaehtoisesti jo nyt, on kyseenalaista, miten velvoitteen pakollisuus voisi luoda rakentamisyrityksille lisää liiketoimintamahdollisuuksia. Mistä nämä uudet liiketoimintamahdollisuudet syntyvät ja miksi rakentamispalveluiden kysyntä kasvaisi sen vuoksi, että selvityksen laadinta muuttuu pakolliseksi? Sen sijaan kuluttajan näkökulmasta ilmastaselvityksen pakollisuus helpottaa vertailtavuutta, mikä parantaa kuluttajan mahdollisuuksia tehdä informoituja ostopäätöksiä.

Esitettyssä rakentamisluvassa yhdistyisi aikaisempi rakennuslupa ja toimenpidelupa. Esityksen 42 §:ssä säädettäisiin tilanteista, jolloin rakentamislupaa edellytetään. Esimerkiksi esityksen 42 §:n 1 momentin 2 kohta tarkoittaisi, että rakentamislupaa ei edellytetäisi, jos uusi rakennus ei olisi asuinrakennus ja se olisi kooltaan alle 30 neliometriä tai 120 kuutiometriä. Rakentamislupaa edellytetäisiin pykälän 2 momentin mukaan kuitenkin, jos rakentamisella olisi vähäistä merkittävämpää vaikutusta esimerkiksi alueiden käyttöön, kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön tai ympäristönäkökohtiin. Jatkossa esimerkiksi alle 30 neliometrin varaston tai pihasaunan voisi rakentaa ilman rakentamislupaa, edellyttäen että rakentamisella ei olisi vähäistä merkittävämpää vaikutusta 2 momentissa mainittuihin asioihin. Kaiken rakentamisen olisi myös jatkossa noudatettava kaavassa osoitettua rakennusoikeutta, rakentamismääräyksiä sekä rantarakentamisen säännöksiä. Esityksen mukaan uudistuksen myötä rakentamislupien myöntäminen kunnissa yhdenmukaistuisi. Luvan hakemisen velvoittavuuden yhdenmukaistuminen kunnissa selkeyttäisi luvan hakemisen käytäntöjä luvan hakijalle ja tätä avustaville suunnittelijoille.

Työ- ja elinkeinoministeriö suhtautuu 42 §:n 1 momenttiin lähtökohtaisen myönteisesti. Ministeriö suhtautuu myönteisesti muun muassa 42 §:n 1 momentin 2 kohdan niin sanottuun 30 neliometrin edellytykseen yritysten ja kuluttajien hallinnollisen taakan ja sujuvan sääntelyn näkökulmasta sekä siksi, että viranomaisten resurssit voitaisiin keskittää merkittävimpiin tapauksiin. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää myönteisenä, että esityksen vaikutusarviointeja on täydennetty.

Kaupan ala ja palvelut

Kaupan ja palvelualan yritysten toimintaympäristön on tärkeää olla alueiden elinvoimaa sekä veto- ja pitovoimaa sekä kilpailukykyä edistäviä. On keskeistä huolehtia, että maankäyttö tukee ja edistää kilpailua sekä huomioi kaupan rakennemuutoksessa tapahtuvat toimintaympäristömuutokset, samalla ilmastonmuutoksen hillinnän ja palvelujen saavutettavuuden näkökulmat huomioiden.

Kaupan toimialan tulevaisuusselonteon valmistelussa on noussut esiin, että kaupan toimialaa ja sitä tukevaa palvelualan toimintaympäristöä ei tulisi rasittaa velvollisuuksilla ja sääntelyllä, jotka heikentävät niiden mahdollisuuksia jatkaa yritystoimintaa tai uudistua, työllistää, kasvaa tai tehdä investointeja. Merkitys korostuu käsillä olevassa kaupan rakennemuutoksen ja toimintaympäristön muutoksen tilanteessa. Selonteon valmistelussa on noussut esille, että kaupan ohjauksen sääntelyn ja kaavoituksen sujuvoittamiselle koetaan edelleen tarvetta, kaavoitusprosesseja tulisi nopeuttaa sekä tarkastella keskustasijainnin vaatimuksen mahdollista lieventämisen osalta sekä tehdä myös vaikutusarviointia. Myös laadultaan ja määrältään riittävään tonttitarjontaan tulisi vaikuttaa säännöksiä ja oheistuksia tarkastelemalla.

Sähköturvallisuuslaki

Työ- ja elinkeinoministeriön sääntelyvastuulle kuuluu sähköturvallisuuslaki (1135/2016). Ministeriö viittaa sähköturvallisuuteen liittyvien seikkojen osalta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valiokunnalle toimittamaan lausuntoon, jossa painotetaan sähkölaitteistoja ja -asennuksia sekä sähkö- ja käyttötöiden tekemistä koskevien vaatimusten huomioimista osana rakennusvalvontaa.

Rakennustuotteiden markkinavalvonta

Ehdotuksen 15 lukuun sisältyy sääntelyä rakennustuotteiden markkinavalvonnasta, jota koskee myös EU:n markkinavalvonta-asetus (EU) 2019/2010, joka korvasi aiempaa EU-sääntelyä. Asetuksen täytäntöönpano edellyttää, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään muun muassa markkinavalvontaviranomaisten toimivaltuuksista sekä talouden toimijoihin kohdistettavista seuraamuksista. EU:n rakennustuoteasetus kuuluu markkinavalvonta-asetuksen liitteeseen II ja sen 4 artiklan

soveltamisalaan. Markkinaevalvonta-asetuksen 41 artiklassa edellytetään seuraamuksista säättämistä. Seuraamuksista tulee ilmoittaa Euroopan komissiolle, jollei sääntelyä ole aiemmin notifioitu komissiolle.

Työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle kuuluu asetuksen täytäntöönpanon koordinointi sekä sen vastuulle kuuluvan tuotesääntelyn täytäntöönpano sekä kansallinen horisontaalinen laki eräiden tuotteiden markkinaevalvonnasta (1137/2016, markkinaevalvontalaki). Työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluu myös Turvallisuus- ja kemikaaliviraston yleinen tulosohjaus.

Työ- ja elinkeinoministeriö on pitänyt tavoiteltavana, että kansallista markkinaevalvontaa koskevaa sääntelyä yhdenmukaistetaan eri sektoreilla niin pitkälle kuin se tuotesektorin erityispiirteet huomioiden on mahdollista hyödyntäen horisontaalista markkinaevalvontalakeja. Markkinaevalvontalain soveltamisalan laajentuessa uusille tuotesektoreille se vastaa paremmin myös Euroopan unionin markkinaevalvontasääntelyn rakennetta ja mahdollistaa tulevaisuudessa joustavamman reagoinnin mahdollisiin säädösmuutoksiin. Sääntelyn yhdenmukaistaminen on yleisesti ottaen hyödyllistä niin lainvalmistelun, valvontaviranomaistoiminnan kuin talouden toimijoidenkin kannalta.

Hallituksen esityksessä on arvioitu sisällytettäväksi markkinaevalvontaa koskevat säännökset sektorilakiin horisontaalisen markkinaevalvontalain hyödyntämisen sijaan. Esityksessä ei viitattaisi enää markkinaevalvontalakiin. Ehdotetussa 15 luvussa säädettäisiin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (*Tukes*) roolista rakennustuotteiden markkinaevalvontaviranomaisena ja keskeisistä toimenpiteistä erilaisissa tilanteissa, joissa rakennustuote ei täyttäisi olennaisia teknisiä vaatimuksia tai ei olisi CE-merkinnän mukainen. Esityksen perustelujen mukaan voimassaolevan eräiden tuotteiden markkinaevalvonnasta annetun lain (1137/2016) 3 luvun säännökset vastaavat pitkälti ehdotettua.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että hallituksen esityksessä valittu sääntelymalli yhdenmukaistaa markkinaevalvontasääntelyä, mikä on askel oikeaan suuntaan. TEM pitää kuitenkin tavoitteellisena, että tulevaisuudessa markkinaevalvontalain hyödyntämistä rakennustuotteiden valvonnassa arvioidaan, kun EU:n rakennustuoteasetuksen uudistaminen etenee EU-tasolla ja kansallista täytäntöönpanoratkaisua sen myötä punnitaan. On tärkeää, että markkinaevalvontaviranomainen pystyy tehokkaasti tekemään valvontaa ja valvontaviranomaisen valvontamenettelyt olisivat mahdollisimman yhdenmukaisia eri sektoreiden kesken.

Yhteydet kemikaaliturvallisuuslakiin

Työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle kuuluu vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettu laki (390/2005, jäljempänä kemikaaliturvallisuuslaki) ja sen nojalla annettu ja voimaan jätetty alemman asteinen lainsäädäntö. Kemikaaliturvallisuuslain soveltamisala on laaja ja sillä on useita liittymäpintoja maankäyttö- ja rakennuslakiin. Kemikaaliturvallisuuslailla on pantu täytäntöön EU-sääntelyä, mm. EU:n Seveso III -direktiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/18/EU vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvaarojen torjunnasta). Seveso III-direktiivi on Suomessa kansallisesti pantu täytäntöön pääosin kemikaaliturvallisuuslainsäädännöllä ja alemman asteisella sääntelyllä sekä lisäksi pelastuslailla (379/2011), maankäyttö- ja rakennuslainsäädännöllä (132/1999, direktiivin maankäytön suunnittelua ja yleisön osallistumista koskevat artiklat 13 ja 15) sekä työturvallisuuslailla (738/2002).

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että nykysääntelyssä ongelmaksi on tunnistettu, että maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön vaatimukset on kirjattu hyvin yleiselle tasolle sen suhteen, miten onnettomuusvaaraa ja suuronnettomuusvaaraa aiheuttava toiminta tulisi ottaa huomioon kaavoituksessa ja rakentamisessa. Tärkeää on huolehtia riittävästä turvallisuustasosta kansallisesti. Ministeriöiden välinen yhteistyö on tässä asiassa tärkeää.

Työ- ja elinkeinoministeriö on lausuntokierroksella MRL:n kokonaisuudistuksesta kannattanut ja pitänyt tärkeänä ehdotettua kaavoitus- ja rakentamislain 6 §:ää ”kansallinen turvallisuus ja suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat toiminnot kaavoituksessa ja rakentamisessa”. Ministeriö viittaa edelleen pykälästä lausuttuihin kommentteihin ja pitää kohtaa tärkeänä. Työ- ja elinkeinoministeriö ei ole kaikin osin yhtynyt kohdasta esitettyihin perusteluihin. Säännöksen tarkoituksena olisi korostaa tarvetta ennakollisesti ottaa huomioon kaavoituksessa kansallinen turvallisuuden turvaamiseen tarvittavien alueiden kehittämismahdollisuudet sekä estää muulla alueidenkäytöllä edellä mainittujen toimintamahdollisuuksien heikentäminen. TEM:n käsityksen mukaan Seveso-direktiivissä edellytetyistä menettelyistä tulisi kansallisesti säätää tarkkarajaisemmin ja selkeämmin varmistaen EU-lainsäädännön riittävää toimeenpanoa. Hallituksen esityksessä jää epäselväksi esityksen suhde EU:n Seveso-direktiiviin.

Kuluttajapalveluiden turvallisuus

Työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle kuuluu kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011), jossa säädetään muun ohella kuluttajapalveluiden (ml. yleisötilaisuudet) turvallisuudesta. Kuluttajapalveluiden turvallisuudella on kiinteä liittymäpinta rakennusten ja rakennelmien turvallisuuteen sekä rakennusvalvontaan. Kuluttajaturvallisuuslain mukainen valvontaviranomainen on Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. TEM toteaa aiempaan lausuntoon viitaten, että esityksessä edelleen olisi tarpeen kiinnittää huomiota kuluttajapalveluihin liittyviin rakennelmiin sekä myöhempään käytönaikaiseen valvontaan.

Kansliapäällikön sijaisena

Petri Peltonen, alivaltiosihteeri
työ- ja elinkeinoministeriö

[Sähköinen allekirjoitus]

VN/28740/2022-TEM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: